

Ба Шурои диссертациони 6D.KOA-029-и
назди Донишгоҳи миллии Тоҷикистон
(734025, ш. Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ, 17)

ТАҚРИЗИ

муқарризи расмӣ ба диссертатсияи Пиров Аламшо Каримович дар мавзуи «Хувияти чандсатҳӣ ва хусусиятҳои ташаккули он дар фазои бисёрфарҳангӣ (таҳлили фалсафӣ-ичтимоӣ)» барои дарёфти дараҷаи илмии доктори илмҳои фалсафа аз рӯйи ихтисоси 09.00.11 – фалсафаи иҷтимоӣ (илмҳои фалсафӣ)

Диссертатсияи Пиров Аламшо Каримович дар мавзуи «Хувияти чандсатҳӣ ва хусусиятҳои ташаккули он дар фазои бисёрфарҳангӣ (таҳлили фалсафӣ-ичтимоӣ)» барои дарёфти дараҷаи илмии доктори илмҳои фалсафа аз рӯйи ихтисоси 09.00.11 – фалсафаи иҷтимоӣ (илмҳои фалсафӣ), ки аз рӯйи он ба Шурои диссертационӣ мувофиқи фармоиши Комиссияи олии аттестациони назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 1-уми ноябри соли 2021, таҳти №311/01 ҳуқуқи қабули диссертатсияҳо барои ҳимоя дода шудааст, мувофиқ мебошад. Ҳамзамон таҳқиқот ба талаботи Феҳристи ихтисосҳое, ки аз рӯйи онҳо дар Ҷумҳурии Тоҷикистон унвонҳои илмӣ дода мешаванд ва бо қарори Раёсати Комиссияи олии аттестациони назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми ноябри соли 2017, таҳти №5\2 тасдиқ шудааст, мувофиқат мекунад.

Мубрамии мавзуи таҳқиқот: Диссертатсияи Пиров А.К. дар мавзуи «Хувияти чандсатҳӣ ва хусусиятҳои ташаккули он дар фазои бисёрфарҳангӣ (таҳлили фалсафӣ-ичтимоӣ)», ки барои дарёфти дараҷаи илмии доктори илмҳои фалсафа аз рӯйи ихтисоси 09.00.11 – фалсафаи иҷтимоӣ (илмҳои фалсафӣ) яке аз масъалаҳои калидии имрӯзаи фалсафаи иҷтимоӣ ба ҳисоб рафта, пайваста таваҷҷуҳи мутафаккиронро донишмандони зиёдеро ба худ ҷалб менамояд. Аммо равишҳои бархурд бо ин масъала дар марҳалаҳои гуногуни таърихи муосири ҷомеаҳои миллӣ вижагӣҳои ба худ хосро касб карда, он бо тарзу усулҳои гуногун таҳлил шудааст, ки имрӯз муҳаққиқону мафкурасозон барои мушаххас кардани самту равияҳои илмӣ дучори мушкилот гаштаанд. Аз ин рӯ, баррасӣ ва роҳҳои ҳалли ин мушкилот ба равишҳои гуногун ва бо таъҷиб ба марҳалаҳои инкишофи илм ва афкори фалсафӣ мубрам ва муҳим будани таҳқиқотро мушаххас менамояд. Бояд тазаккур дод, ки ин мавзӯ доимо дар маркази диққати мутафаккирон ва файласуфони Фарбу Шарқ қарор дошта, ибтидои он аз таълимоти намояндагони мактаби франсавии «Анналҳо», ки намояндагонаш Л. Февр, Ж. Дюби, Р. Мандру, Ж. Ле Гофф ва дигарон буданд, маншаъ мегирад. Баъдан мутафаккироне, ки ба таҳқиқи ин падида, яъне «хувият» даст заданд,

чанбаҳои таърихӣ, назариявӣ, методологӣ ва психологӣ онро мавриди баррасӣ қарор доданд.

Муҳим ва посухгӯӣи ниёзҳо ва талаботи замони муосир будани мавзуи ташаккули фазои муносиби ҳамзистии мардумони дорои ҳувиятҳои гуногун дар таълимоти файласуфони асримиёнагии тоҷик, аз ҷумла машшоиёни шарқ, дар таърихи фалсафаи ҷаҳонӣ ва миллии мо дар он аст, ки масъалаи мазкурро аз дидгоҳи ахлоқӣ ва, пеш аз ҳама, дар асоси усулҳои мантиқӣ таҳлилу баррасӣ кардаанд, ки то ба имрӯз ин меъёр дар методологияи пажӯҳишҳои илмӣ мавриди истифода мебошад. Хусусан, бо шиддат гирифтани рақобатҳои сиёсии мамлакатҳо ва миллатҳо барои афзун намудани иқтисодӣ геополитикии хеш новобаста аз дарку зарурати эҳтиром ба вижаҳои ҳувиятии мардумони гуногунтабору гуногунфарҳанг муроҷиат ба ин масъала бо таъҷиб аз дидгоҳи ахлоқӣ меафзояд. Дар рисолаи тақризшаванда фарқияти кулӣ ва навгонии диссертатсия аз он иборат аст, ки муаллиф на фақат падидаи ҳувияти миллиро ҳамчун хорикаи мураккаб таҳқиқ менамояд, балки онро дар масири чандсатҳӣ дар фазои бисёрфарҳангӣ ба риштаи таҳқиқот кашидааст, ки мавриди таваҷҷуҳ ва дастгирӣ аст. Дар таҳқиқоти диссертатсионӣ чанбаҳои назариявӣ, методологӣ ва амалии раванди ташаккули концепсияи ҳамзистии мусолиҳатомези этникӣ (қавмӣ) ва танзими иҷтимоии амалҳои муштараки этникию фарҳангӣ, заминаҳо ва омилҳои ҳамкорӣ ва ҳамгироии онҳо муфассал мавриди таҳлил қарор дода шудаанд. Дар ин ҷо нуктаҳои дигари ҷолиби диссертатсияро низ вобаста ба баъзе ҳодисаҳо, ки соли равон дар якҷанд кишварҳои Осиёи Марказӣ дар заминаи муносибатҳои байниқавмӣ ба вуқӯ пайвастанд, номбар кардан мумкин аст. Аз ҷумла, муаллиф нишон медиҳад, ки дар аввали солҳои соҳибистиклолӣ дар ҷомеаи мо ҳам кӯшишҳои зиёде ба харҷ дода шуд, ки амсилаҳои гуногуни давлатҳои дуру наздики нисбатан тараққикарда дар ҳаёти иҷтимоии Тоҷикистон экспликатсия карда шаванд, аммо онҳо, ки ба ҳувияти миллии, анъана, расму ойинҳо, тарзи зист, муоширати субъектҳои иҷтимоӣ, ҷиҳатҳои биологиву ҷуғрофӣ ва равонии миллати тоҷик бегона буданд, бе натиҷа анҷом ёфтанд. Имрӯзҳо низ чунин кӯшишҳо аз ҷониби абарқудратҳо вобаста ба баъзе кишварҳои минтақа меҳоянд амалӣ гарданд, ки онҳо низ бебарор анҷомиданд.

Аҳамияти назариявии таҳқиқоти диссертатсионии Пиров А.К. бо он муайян карда мешавад, ки натиҷаҳои дар рафти таҳқиқ бадастовардашуда барои концепсиясозии фалсафии ҳамзистии мусолиҳатомези қавмӣ ва амали муштараки этникӣ-фарҳангӣ чун назари амиқу васеъ ба хусусияти ҳаёти фарҳангии ҷомеаи муосири тоҷикистонӣ хизмат мерасонад. Фалсафаи ҳамзистии мусолиҳатомези этникӣ (қавмӣ) ва амалҳои муштараки байнифарҳангӣ дар методологияи таҳқиқи масъалаи амали муштараки этникӣ-

фарҳангӣ ҳам дар илми ҷаҳонӣ ва ҳам дар илми ватанӣ банди асосӣ мебошад. Натиҷа ва хулосаҳои таҳқиқоти гузаронидашуда ба сифати асоси методологӣ барои таҳқиқи минбаъдаи масъалаи амали муштаракӣ этникӣ-фарҳангӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, таҳлили ҷараёнҳои дар ҷомеа рӯйдиханда қорбурд мегарданд. Натиҷаҳои таҳқиқот барои ташаккули назарияи умумии фалсафа, фарҳангшиносӣ ва фалсафаи фарҳанг хеле муҳиманд. Инчунин зимни таълими фанҳо ва таҳияи курсҳои лексионӣ, ки масъалаи амали муштаракӣ этникӣ-фарҳангӣ, робитаи байни фарҳангҳо, ҳусни тафохум ва тоқатпазириро дарбар мегиранд, аз онҳо истифода бурдан мумкин аст.

Аҳамияти назариявии рисола инчунин бо истифодаи чунин усулҳои таҳлил, аз қабилӣ: принсипи системанокӣ зимни муайянсозии шарҳҳои фалсафии мафҳуми «ҳамзистии мусолиҳатомези қавмӣ» ва «амали муштаракӣ этникӣ-фарҳангӣ», принсипи байнифанӣ зимни таҳлили плюрализми фарҳангӣ, принсипи алоқаи байниҳамдигарии таҳлили таърихӣ ва мантиқӣ, ки ба таҳқиқи ҷанбаҳои алоҳидаи беназирии амали муштаракӣ этникӣ-фарҳангӣ имкон медиҳад, инчунин принсипи гузариш аз абстракт ба мушаххас муайян мегардад. Истифодаи ин усулҳои маърифати илмӣ ба диссертант имкон додааст, ки объекти таҳқиқшавандаро маҷмуавӣ таҳлил карда, мушкилоти мавҷударо ошкор намояд ва барои тақмили раванди ташаккули ҳувияти ҷандсатҳӣ ва омилҳои ба он мусоидаткунанда пешниҳоди тавсияҳо таҳия намояд.

Таҳлили ҳамаҷонибаи масъалаҳои назариявӣ ва амалии раванди ташаккул, рушд ва муайян намудани хусусиятҳои ҳамзистии мусолиҳатомези байниқавмӣ дар заминаи ташаккули ҳувияти ҷандсатҳӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ва таҳияи асосҳои назариявӣ-методологии концепсияи танзими иҷтимоии амалҳои муштаракӣ этникию фарҳангӣ, асоснок намудани нақши танзими иҷтимоии амалҳои муштарак мақсади таҳқиқот мебошад. Бандҳои дар қисми навгонии илмӣ таҳқиқот ва нуктаҳои асосии ба ҳимоя пешниҳодшаванда исботи ба даст омадани мақсаду вазифаҳои рисола мебошанд.

Диссертатсия аз назари сохтор ва банду баст аз муқаддима, се боби иборат аз дувоздаҳ зербоби мутаносибан мантикию пайдарҳам, хулоса ва рӯйхати адабиёти истифодашуда иборат аст.

Мазмуни мухтасари таҳқиқот. Дар муқаддима мубрамии мавзуи таҳқиқ, дараҷаи таҳқиқи мавзӯ, робитаи таҳқиқ бо барномаҳо ва мавзӯҳои илмӣ, мақсад ва вазифаҳои таҳқиқ, объект ва предмети таҳқиқ, асосҳои назарии таҳқиқ, асосҳои методологии таҳқиқ, сарчашмаҳои таҳқиқ, навгонии илмӣ таҳқиқот, нуктаҳои асосии ба ҳимоя пешниҳодшаванда, аҳамияти назарӣ ва амалии таҳқиқ, мутобикати мавзуи диссертатсия бо шиносномаи ихтисоси

илмӣ, саҳми шахсии довталаби дараҷаи илмӣ дар таҳқиқ, тасвиби амалии натиҷаҳои таҳқиқ, нашри таълифоти илмӣ дар мавзуи диссертатсия муаррифӣ карда шудааст.

Боби якуми диссертатсия «Ҷанбаҳои назариявии таҳқиқи масъалаи хувияти чандсатҳӣ дар фазои бисёрфарҳангӣ» унвон гирифта, муаллиф дар маҳдудии чор зербоби ин боб бо таърифи ба аҳбори манобеи фалсафияи иҷтимоӣ ва таҳқиқоти илмӣ муосир масъалаҳои назариявӣ-методологияи таҳқиқи масъалаи зуҳури ҳамзистии мусолиҳатомезии иҷтимоӣ, хувияти бисёрсатҳӣ, амали муштараки иҷтимоӣ дар шароити ҷомеаҳои дорои таркиби гуногуни қавмиро дида баромадааст. Диссертант, бамаврид қайд менамояд, ки падидаҳои зикршудаи иҷтимоӣ бисёрҷанба буда, дар шаклҳои мухталиф зуҳур меёбанд, ки ҳолати мазкур ошкор намудани моҳияти онҳоро душвор мегардонад. Аммо мантиқи таҳқиқоти илмӣ тақозо менамояд, ки қабл аз ба моҳияти масъала наздик шудан, бояд ҷанбаҳои методологияи мафҳумҳои истифодашаванда ошкор карда шавад. Ин амали таҳқиқотиро докторант бо таърифи ба асосҳои гуногуни назариявӣ методологияи ҳеле дақиқкорона анҷом додааст. Дар ин боб, диссертант паҳлуҳои гуногуни назариявӣ ва методологияи таҳқиқи ин падидахоро ҳеле хуб баррасӣ намудааст. Аз ҷумла муаллиф ҳеле бамаврид зикр менамояд, ки: «Хувият падидаест, ки дар худ идеяи субот, худшиносии шахсӣ, дарки мансубият ба гурӯҳҳои муайяни иҷтимоиро дар назар дорад. Чунин ҳисси томияти худ (қисман бошуурона ва қисман бешуурона) бо чинс, синну сол, нақш, амсила, меъёр, гурӯҳ, фарҳанг ва ғ. вобаста мебошад» (дисс. с. 29-30).

Мо қомилан бо Пиров А. К. ҳамфикр мебошем, ки қайд намудааст: «Бо шарофати хувият умумиятҳои иҷтимоии муайян ба сифати воҳидҳои шинохташавандаю аз ҳамдигар фарқкунандаи устувор табдил ёфта, дар байни худ ва умумиятҳои дигар ҳамбастагӣ пайдо мекунанд. Ҳамбастагии умумиятҳои этникӣ (қавмӣ) агар таърифи ба аломатҳои фарҳангӣ дошта бошанд, пас ҳамбастагии миллӣ дар тӯли замон ба вучуд омада, ба аломатҳои иқтисодӣ, сиёсӣ шаҳрвандӣ устувор аст» (дисс. с. 37-38).

Дар ҳамин замина омилҳои иҷтимоии ташаккули хувияти чандсатҳӣ, имконоти ҳамзистии мусолиҳатомезии этникӣ (қавмӣ) дар ҷаҳони муосир муфассал таҳлил шудааст. Ҷанбаи назариявӣ амалӣ ва навоварии қор дар он зохир мегардад, ки муҳаққиқ қўшиш кардааст, дар асоси таҳлил ва омӯзиши маводи мавҷуда, моҳияти хувияти чандсатҳиро муайян карда, таъсири онро ба рушди минбаъдаи ҷомеаҳои муосир нишон дода, ба он таърифи муаллифӣ додааст: **Хувияти чандсатҳӣ** ин чунин низомии кушодаи мураккаби хувиятёбиест, ки аз сатҳи ҷомеапазирӣ ва қобилияти инсон барои муайян кардани вобастагии худ ба шохисҳои шахсӣ, гурӯҳӣ ва иҷтимоӣ фарҳангӣ бармеояд.

Боби дуюми диссертатсия зери унвони «Роҳу усулҳои ташаккули амалҳои муштаракӣ иҷтимоӣ дар муҳити бисёрфарҳангии ҷомеа» фароҳам омадааст, таҳқиқи масъалаҳои таъмини иштироқи хурдқавмҳо дар ҳаёти ҷамъиятии Тоҷикистони соҳибистиклол, хусусиятҳои ниҳодишавии амалҳои муштаракӣ иҷтимоӣ дар муҳити бисёрфарҳангӣ, ғояи миллӣ ҳамчун инъикоси ҷанбаҳои маънавии ҳувияти миллӣ-фарҳангӣ, заминаҳо ва дурнамои ташаккули амалҳои муштаракӣ иҷтимоӣ дар ҳаёти ҷамъиятии Тоҷикистон ва хусусиятҳои таъмини ҳамзистии осоиштаи қавмҳои гуногун дар ҳудуди як воҳиди сиёсӣ дар давраи имрӯзаи инкишофи давлатҳои миллӣ ба амал бароварда шудааст, ки аз ҷор зербоб иборат аст. Муаллиф дуруст мефармояд, ки агарчанде таркиби аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон тағйироти ҷиддиро аз сар гузаронид, Тоҷикистон давлати бисёрэтникӣ боқӣ мемонад ва ақаллиятҳои миллӣ 15,2 фоизи аҳолии ҷумҳуриро ташкил медиҳанд. Муаллиф заминаҳои ин бисёрқавмӣ ва баромади ҷамъиятҳои гуногуни фарҳангии дар қаламрави Тоҷикистон маълумоти мухтасар дода, муайян намудааст, ки таъмини ҳамзистии осоиштаи мардумони гуногунтабори воҳидҳои сиёсӣ, яъне давлатҳо бидуни татбиқи эҳтиром ба арзишҳои ҳамдигарии онҳо мушкӣ аст. Чунин ҳамзистӣ дар фарҳанги онҳо ҳисси эҳтиром ба арзишҳои ҳаётии якдигарро ташаккул медиҳад ва онҳо ҳамдигарро ҳамқисмат мешуморанд. Ба андешаи диссертант, дар низоми иҷтимоии ҷомеаи тоҷикистонӣ тағйироте ба вуҷуд омадаанд, ки тасаввуроти аъзои онро дар бораи шаклҳои ҳамкорӣҳои хусусияти муқоламавидошта бо гурӯҳҳои дигари хурдқавмӣ ва байни худ тағйир доданд. Заиф будани амали муштаракӣ самаранок байни умумиятҳои иҷтимоӣ доираи эътимоднокии онҳоро нисбат ба ҳамдигар коҳиш медиҳад. Чунин ҳолат ба манфиати пайдории ҳисси ҳувияти умумишаҳрвандии ҷомеа намебошад. Соҳаҳои ҳаёти ҷомеа бояд барои ҷалби амалҳои муштаракӣ мардум, новобаста аз сифатҳои динӣ, маҳаллӣ, забонӣ, этникӣ ва ғайра, ҳамеша кушода бошанд.

Инчунин дар ин қисмати рисола дуруст таъкид мегардад, ки: «барои таъмини ҳамзистии осоиштаи гурӯҳҳои гуногуни этникӣ (қавмӣ)—и дар қаламрави он зиндагикунанда дар баробари ба қор гирифтани захираҳои қудратии татбиқи иродаи ҳукмронӣ инчунин аз фишангҳои мафқурасоз, аз ҷумла ташаккули ҳувияти гуногунҷанбаи инсон, васеъ истифода менамояд». Дар ҳамин робита, муаллиф вобаста ба ташаккули давлатдорӣ миллии тоҷикон дар замони истиқлолият ба яке аз фишангҳои муҳимми мафқурасозии таъмини ҳамзистии осоиштаи гурӯҳҳои гуногуни этникӣ (қавмӣ) ғояи миллӣ тавачҷуҳи шоиста намудааст. Мундариҷаи ғояи миллии тоҷикон ҳамчун ифодакунандаи таҳкими давлатдорӣ миллиямон ҳисси ҳамдигарфаҳмии қулли мардумони кишварамонро мустаҳкам гардонид.

Боби сеюми диссертатсия «Масъалаҳои амалии таъмини зисти мусолиҳатомези қавмӣ дар шароити ташаккули давлатҳои миллӣ» номгузорӣ шуда, ба омӯзиши масъалаҳои амалии таъмини зисти мусолиҳатомези қавмӣ дар шароити ташаккули давлатҳои миллӣ бахшида шудааст. Дуруст нишон дода шудааст, ки Ҷумҳурии Тоҷикистон дар шароити нави бавучудода ба масъалаи таъмини амалҳои муштаракӣ этникӣ (қавмӣ) дар ҳома ба диду арзишҳои нави назар афканд. Аз ҷумла, барои таъмини заминаҳои зисти мусолиҳатомези қавмӣ дар шароити ташаккули давлатҳои миллӣ: «барномаҳои гуногуни рушди мамлакатро таҳия ва амалӣ гардонд, ки онҳо низ якпорчагии мардумро мустаҳкам гардониданд. Аз ҷумла тавассути шоҳроҳҳо ба ҳамдигар пайвастанӣ нуқтаҳои дурдасти ҷумҳурӣ дар таркиби ҳувияти онҳо арзишҳои ягонагӣ ҳамқисматиро ҷойгир карданд. Барои вусъатбахшии амалияи амалҳои муштаракӣ иҷтимоии аъзоӣ ҳома дар роҳи татбиқи ҳадафҳои рушди мамлакат асосҳои меъёриро ҳуқуқии самарабахш таҳия ва татбиқ гашта истодааст. Ин тадбирҳо барои заминаи ниҳодишавӣ фаъолиятҳои аъзоӣ ҳома мусоидат намуда, эътимодашонро ба ҳамдигар мустаҳкам менамояд» (дисс. с. 226).

Ҷойгоҳи анъанаҳои миллӣ ва эҳтиром ба анъанаҳои гурӯҳҳои субэтникий дар кишварамон зиндагикунанда дар таъмини зисти мусолиҳатомези қавмӣ дар шароити ташаккули давлатҳои миллӣ ба мавқеъ ва асоснок нишон дода шудааст. Дар ин маврид наметавон бо муаллиф розӣ нашуд, ки: «Дар хусуси пайравии аҳолии Тоҷикистон ба арзишҳои анъанавӣ фарҳангӣ далеле собит месозад, ки фардисозӣ ва аз байн рафтани анъанаҳои миллӣ ба ҳомаи муносири мо, дар қиёс бо ҳомаҳои амриқӣ ва аврупоӣ, таъсири камтар расонидааст. Барои ҳамватанони мо, аз ҷумла қисми калони насли наврас, чунин арзишҳои анъанавӣ, амсоли ташкили оила, тавлиди кӯдакон, нигоҳдории муносибати хуб бо ҳешовандону дӯстон ва ғайра нақши калон дорад. Муҳаққиқон пайваста таъкид месозанд, ки новобаста аз таъсири равандҳои ҷаҳонишавӣ ба ташаккули арзишҳои ба ҳамдигар наздики ҳомаҳои гуногун, ҳамоно ҷойгоҳи анъанаҳои миллӣ дар сафабарномаи фаъолнокии умумиятҳои иҷтимоӣ, ҳомапазирӣ ва шаклгирии ҳувияташон намоён боқӣ мемонад» (дисс. с. 236).

Докторант дар заминаи таҳлили масъалаҳои мураккаби мансуб ба муносибатҳои байниқавмӣ дар олами имрӯза руҳдиханда ба ҳулосаи санҷидашудае мерасад, ки: «Дар шароити имрӯзаи ҳаёти ҳомаи Тоҷикистон моро зарур аст, ки ҳарчӣ бештар ба ташаккули ҳисси ҳамзистии осоиштаи байниқавмӣ гурӯҳҳои этникии дар хати сарҳадӣ зиндагикунанда диққати асосиро равона созем».

Чунин бардоштҳои амалие, ки аз таҳлили амиқи назариявӣ дар рисола бармеоянд, чунин хулоса кардан мумкин аст, ки рисола воқеан ҳам муобрамияти хоси илмиро дар фалсафаи иҷтимоии ватаниямон дорад.

Сатҳи эътимоднокии хулосаю пешниҳод ва баррасии илмии масъала. Дар омӯзиши масъалаи таҳқиқшаванда муаллиф аз методҳои гуногуни илмҳои ҷамъиятшиносӣ ба таври васеъ истифода бурдааст ва риояи қатъии принсипи умумиилмии объективият дар раванди таҳқиқот назаррас аст.

Яке аз паҳлуҳои мусбати диссертатсия аз он иборат аст, ки муаллиф тавонистааст падидаи таҳқиқшавандаро бо истифода аз таҷрибаҳои мавҷудаи илмӣ-амалӣ ва далелҳои раднопазир дақиқкорона таҳлил ва баррасӣ намояд. Диссертант илман асоснок намудааст, ки таҳқиқи масъалаҳои зикршуда дар доираи таҳлили фалсафӣ иҷтимоӣ хеле муҳим аст, зеро дар партави мушкилоти имрӯз бавучудода, вақте ки амсилаи анъанавии танзими муносибатҳо байни кишварҳо муассир нест ва амсилаҳои нав алҳол пурра ташаккул наёфтаанд, пешбиниҳои эҳтимолии илмии онҳо афзалият пайдо мекунад.

Хулосаи диссертатсия аз ду қисмат «Натиҷаҳои асосии илмии диссертатсия» ва «Тавсияҳо оид ба истифодаи амалии натиҷаҳо» иборат мебошад. Хулосаи умумии рисола низ ба ҳамон равише навишта шудааст, ки андешаҳои муаллифи рисоларо фарогир аст.

Автореферати диссертатсия, гузоришҳои илмӣ ва мақолаҳои ба ҷоп расонидаи Пиров Аламшо Каримович муҳтавои асосии диссертатсияро инъикос намуда, аз лаёқати баланди илмии доктара ба ҷараи илмӣ гувоҳӣ медиҳанд.

Камбудии диссертатсия. Дар баробари дастовардҳо дар диссертатсия ба назари мо чунин камбудию норасоӣҳо ба ҷашм мерасанд:

1) Дар матни диссертатсия хатоҳои техникӣ-грамматикӣ ба ҷашм мерасанд.

2) Агар дар раванди таҳқиқот аз адабиёти навини панҷсолаи охир оид ба масъалаҳои миллии дар кишварҳои ҳамсоямон, яъне Осиёи Марказӣ, васеъ истифода мегардид, мазмуни диссертатсия боз ҳам беҳтар мегардид.

3) Дар диссертатсия баъзе ибораҳои истифода мешаванд, ки ба фикри ман барои сарфаҳм рафтан ба мундариҷаи онҳо бо таъҷаз аз қоидаҳои грамматикаи забони тоҷикӣ муродифашонро мебоист муаллиф нишон медод.

4) Дар матни диссертатсия баъзе фикрҳои баҳсангез мавҷуданд, ки албатта на ҳама вақт бо онҳо розӣ шудан мумкин аст. Масалан, муаллифи диссертатсия менависад, ки эҳтиёҷоти қавмӣ заминаи субстансионалии амалҳои муштараки этникию фарҳангӣ ба шумор меравад, ки бе он ҳама гуна амалҳои муштарак маънои худро гум мекунад.

Мутобиқати диссертатсия ба меъёрҳои муқарраршуда.

Диссертатсияи Пиров А.К. кори илмӣ ба таври мустиқилона анҷомёфта мебошад, ки аз рӯи сохтор тибқи талаботи муқарраршуда омода гардидааст. Адабиёти истифодашуда ба масъалаи таҳқиқшаванда робитаи бевосита дорад. Мавзӯи диссертатсия аз рӯи мазмуну муҳтаво ба ихтисоси интихобшуда, ки дар шиносномаи ихтисоси илмӣ 09.00.11 – фалсафи иҷтимоӣ таъйин шудаанд, комилан мувофиқат мекунад. Автореферати диссертатсия, гузоришҳои илмӣ ва мақолаҳои илмӣ, ки дар мавзӯи таҳқиқот ба ҷоп расидаанд, мазмунӣ таҳқиқоти диссертатсиониро ба пуррагӣ инъикос менамоянд.

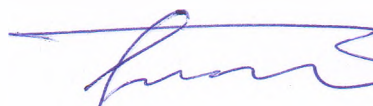
Хулоса, диссертатсияи Пиров А.К. дар мавзӯи «Хувияти чандсатҳӣ ва хусусиятҳои ташаккули он дар фазои бисёрфарҳангӣ (таҳлили фалсафӣ-иҷтимоӣ)» кори илмӣ-таҳқиқӣ анҷомёфта ба ҳисоб меравад.

Диссертатсияи Пиров Аламшо Каримович дар мавзӯи «Хувияти чандсатҳӣ ва хусусиятҳои ташаккули он дар фазои бисёрфарҳангӣ (таҳлили фалсафӣ-иҷтимоӣ)» ба талаботи бандҳои 31-35-и «Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ», ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, таҳти № 267 тасдиқ шудааст, ҷавобгӯ буда, муаллифи он сазовори дарёфти дараҷаи илмӣ доктори илмҳои фалсафа аз рӯи ихтисоси 09.00.11 – фалсафаи иҷтимоӣ (илмҳои фалсафӣ) мебошад.

Тақриз дар асоси талаботи «Низомномаи Шурои диссертатсионӣ» ва «Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ», ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, таҳти № 267 тасдиқ шудааст, таҳия ва манзур гардидааст.

Муқарризи расмӣ:

Доктори илмҳои фалсафа, профессор,
декани факултети таҳсилоти ғойибонаи
Донишгоҳи давлатии Хуҷанд
ба номи академик Б. Гафуров

Ҳомидзода А.

Имзои профессори ДДХ
А. Ҳомидзодаро тасдиқ мекунам
Сардори шӯбаи кадрҳои
ДДХ ба номи академик Б. Гафуров

Наврӯзов Э.

Суроға: 735700 Ҷумҳурии Тоҷикистон,
шаҳри Хуҷанд, кӯчаи Репин, хонаи 21.
Тел.: (+992) 928250204
Почтаи эл.: fzorah@mail.ru

«23» 08 2022 с.